

The article is devoted to the problems and prospects of equipping educational institutions interactive multimedia systems. The possibilities of their use in the educational process of high school. Posted examples of problems that are solved using interactive board. Advantages and disadvantages of using the classroom interactive multimedia systems. Deals with the goals, objectives and content of training courses faculty with their use. The experience of these courses found difficulties and suggested proposals for further activities in this direction.

Keywords: *interactive whiteboard, interactive multimedia complex, the course for teachers.*

УДК 378.147:005.336.2 – 057.875

Т.В. Костолович
м. Рівне, Україна

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Постановка проблеми. Сучасна система освіти зазнає значних змін у зв'язку з прогресивними перетвореннями, що зумовлені інтеграцією в Європейський освітній простір та реалізацією ідей Болонського процесу.

Одне з актуальних завдань сучасної педагогіки – розвиток компетентної особистості, її комунікативності. Уміння спілкуватися – не лише ознака освіченості, а й важлива вимога суспільства до сучасної людини. Тому мовна освіта ставить за мету створення оптимальних умов для становлення всебічно розвиненої, духовно багатой особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно виправдано користуватися виражальними засобами української мови, її видами, типами, стилями, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності, орієнтується у всезростаючому інформаційному потоці, уміє самонавчатися і самовдосконалюватися [6, с. 16].

Мета статті – розглянути сутність понять «компетенція» та «компетентність», проаналізувати структуру комунікативної компетентності, визначити основні напрями вдосконалення професійної підготовки випускників вищого педагогічного навчального закладу.

Аналіз наукових досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив наявність різних підходів до трактування понять «компетенція» та «компетентність», що вказує на складність і недостатню розробленість проблеми. Одні науковці (І. Зимня, О. Кузьменко, А. Петровська) ці поняття ототожнюють, інші (В. Краєвський, А. Хуторський) – вважають самостійними, Ж. Бутенко, Н. Кузьміна – розглядають компетенцію як складову компетентності.

З огляду на проблему дослідження вважаємо вираженою думку науковців про підпорядкованість компетенції компетентності.

Для визначення сутності останньої, звернемось до тлумачного словника, що визначає компетентність як властивість за значенням компетентний: *компетентний* – це той, 1) який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; 2) який ґрунтується на знанні; кваліфікований; 3) який має певні повноваження; повноправний; повновладний. *Компетенція* – це 1) добра обізнаність із чим-небудь; 2) коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи [1, с. 560].

Н. Голуб зазначає, що *компетенція* – своєрідний комплексний опис (перелік, набір) соціально важливих знань, умінь, навичок, необхідних для забезпечення ефективного використання певних дій; *компетентність* – результат тривалої навчальної діяльності, а саме: сформований набір способів діяльності, що дає змогу людині ефективно діяти, самостійно приймати рішення, оцінювати й удосконалювати свою діяльність і нести за неї відповідальність [2, с. 2].

В. Краєвський та А. Хуторський зауважують, що *компетенція* – заздалегідь задана соціальна норма в освітній підготовці учня, необхідна для його ефективної продуктивної

діяльності у певній галузі. *Компетентність* характеризують як сукупність особистісних якостей учня (ціннісно-особистісних орієнтацій, знань, умінь, навичок, здібностей), обумовлених досвідом його діяльності у певній соціально й особистісно-значущій сфері [5, с. 135].

Отже, термін «компетенція» означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має відповідні знання та досвід. Компетентна у певній галузі людина володіє тими знаннями і здібностями, що дозволяють їй ефективно діяти у будь-якій ситуації.

Визначаючи поняття «компетенція», поділяємо думку науковців [4, с. 54], які обґрунтовують її як знання нормативних одиниць мови, а компетентність – уміння застосовувати як вербальні, так і невербальні засоби мови на практиці для розв'язання комунікативних завдань у різноманітних життєвих ситуаціях.

Таким чином, *компетентність учителя-словесника* – це процес набуття ним певних компетенцій, тобто характеристик, що визначають індивідуальний стиль роботи, спосіб досягнення навчально-виховної мети, забезпечують якість і ефективність його професійної діяльності; це компетенції в дії [7, с. 73].

Виклад основного матеріалу. Основне завданням ВНЗ – забезпечення умов для формування й розвитку професійно значущих компетентностей, серед яких чільне місце посідає комунікативна, що має особливу значимість у житті людини, тому її формуванню слід приділяти значну увагу. Студент має не лише здобути теоретичні знання, а й навчитися застосовувати їх на практиці. Сформованість у студентів-філологів комунікативної компетентності – одна з найважливіших умов самореалізації майбутніх учителів, адже загально відомо, що від рівня культури спілкування учителя з учнями та їх батьками певною мірою залежить успіх педагогічного процесу.

Питання формування комунікативної компетентності, маючи глибокі історичні корені, залишаються актуальними і нині.

Зокрема, проблема комунікативної компетентності є предметом вивчення багатьох науковців (Н. Бібік, О. Біляєв, А. Богуш, М. Вашуленко, Л. Ващенко, І. Гудзик, І. Зимня, О. Кучерук, В. Мельничайко, О. Овчарук, М. Пентиліук, О. Пометун, О. Савченко, Т. Симоненко та ін.). Розглядаючи ці поняття, науковці різних галузей знань підходять із позиції власних інтересів і підкреслюють ті властивості, які характерні конкретному предмету їх дослідження.

Комунікативна компетентність у широкому розумінні – це вміння спілкуватися з метою обміну інформацією, що спрямована на вирішення таких основних завдань: ефективно отримувати й передавати інформацію; досягати поставленої мети шляхом переконання співрозмовника і спонукання його до дії; отримувати додаткову інформацію про співрозмовника на основі знань про об'єктивні закономірності функціонування мови в суспільстві з метою визначення рівня соціально-культурного розвитку людини, її соціального статусу, на основі вмінь розрізняти відтінки інформації й голосу співрозмовника, щоб оцінити його емоційний стан, умінь інтерпретувати зміст його висловлювань і розуміти можливий підтекст; здійснювати позитивну саморепрезентацію – справляти приємне враження на співрозмовника або читача на основі володіння культурою мовлення [3, с. 8].

Т. Симоненко зазначає: *комунікативна компетентність* – це сукупність достатньо сформованих професійних знань, комунікативних та організаторських здібностей, здатності до самоконтролю, імпліцитної культури вербальної та невербальної взаємодії [8, с. 12].

Г. Шелехова зауважує, що *комунікативна компетентність* передбачає вміння взаємодіяти з людьми й подіями, працювати у групі, презентувати себе засобами комунікативної комунікації, а також оволодівати всіма видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), основами культури усного й писемного мовлення, базовими вміннями й навичками використання мови в різних сферах і ситуаціях [9, с. 61].

Аналізуючи різні погляди, робимо висновок, що *комунікативна компетентність* – це сукупність знань, умінь та навичок особистості, що забезпечують її здатність встановлювати необхідні контакти з іншими людьми.

Комунікативна компетентність об'єднує в собі комплекс компетентностей, які забезпечують ефективність професійної діяльності, а саме: мовну компетентність (практичне опанування українською мовою, її словниковим запасом, дотримання мовних норм), мовленнєву компетентність (вміння творчо розв'язувати комунікативно-мовленнєві задачі, вибираючи з-поміж монологічних і діалогічних висловлювань спосіб спілкування, адекватний комунікативній меті й ситуації), соціокультурну компетентність (уміння взаємодіяти в соціумі, оволодіння мовленнєвим етикетом), діяльнісну компетентність (опанування стратегіями, що визначають оптимальність мовленнєвої діяльності, спрямованої на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем).

Відповідно до складових комунікативної компетентності визначимо основні напрями її формування у студентів-філологів:

- ознайомлення з системою знань про українську мову як складне соціокультурне явище і формування на цій основі мовні вміння (фонетичні, орфоепічні, морфемні, лексичні);
- охоплення певних знань про точність, влучність, правильність використання мовних засобів, про особливості усного й писемного мовлення, його діалогічну та монологічну форми, що є одним із компонентів професійної готовності, реалізації професійного потенціалу майбутнього вчителя;
- акумулювання знань та вмінь необхідних для соціального аспекту використання мови (правил ввічливості, норм, що регулюють стосунки між поколіннями, статями, класами, соціальними групами);
- вміння планувати діяльність відповідно до поставленої мети.

Формуючи комунікативну компетентність у студентів-філологів, ми маємо навчальний процес спрямувати, насамперед, на розвиток практичних навичок володіння мовою як засобом спілкування; забезпечити активну мовленнєву діяльність студентів, викликати в них бажання висловлюватися, взаємодіяти зі співрозмовником, виробити вміння накопичувати та систематизувати для цього мовний матеріал. Найширші можливості для розв'язання означених завдань дає реалізація у навчальному процесі компетентнісного підходу, спрямованого на практичне засвоєння мовної теорії за допомогою активних методів навчання (ділова гра, розігрування ролей, аналіз конкретних ситуацій, активне програмове навчання, ігрове проектування, стажування та проблемна лекція), програмованого навчання, методів проблемного та інтерактивного (комунікативного) навчання. Використання цих методів сприятиме не лише тренуванню та розвитку творчого мислення студентів, а й формуванню відповідних практичних умінь та навичок, стимулюватиме активну пізнавальну діяльність, допоможе подолати комунікативні бар'єри, розвинути комунікативні здібності.

Висновок. Таким чином, *комунікативна компетентність студента-філолога* – це його готовність виконувати професійно спрямовану комунікативну діяльність, показник, наскільки успішно майбутній педагог зможе виконувати ті чи інші види діяльності, зокрема, здатність до досягнення ефективних результатів у навчально-виховному процесі, самоосвіті, самовихованні. Складові комунікативної компетентності – це мовна, мовленнєва, соціокультурна та діяльнісна компетентності, формування яких є визначальними для майбутніх філологів тому, що тільки компетентний, знаючий учитель зуміє прищепити учням повагу й любов до української мови.

Перспективу дослідження вбачаємо у визначенні педагогічних умов формування комунікативної компетентності студентів-філологів.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К. – Ірпін: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Голуб Н. Риторична компетентність учнів старших класів як показник сучасної мовної освіти / Н.Голуб // Українська мова і література в школі. – 2010. – №8. – С.2-7.
3. Горошкіна О.М. Формування мовної особистості учня / О.М.Горошкіна, О.С.Кузьмішина, Н.В.Мордовцева. – Луганськ, 2009. – 304 с.

4. Компетентнісний підхід до навчання української мови в основній школі (матеріали круглого столу) // Українська мова і література в школі. – 2012. – №4. – С.51-64.
5. Краевский В.В. Основы обучения. Дидактика и методика: Учеб. пособие для студ. учеб. заведений / В.В. Краевский, А.В. Хуторской – М.: Издательский дом «Академия», 2007. – 352с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. // Шкільний світ, 2001. – № 1. – С. 16.
7. Сидоренко В. Модель професійної компетентності вчителя української мови і літератури в контексті впровадження компетентнісного зорієнтованого підходу / В.Сидоренко // Наукова скарбниця Донеччини. – Донецьк, 2011. – № 1. – С.72-77.
8. Симоненко Т.В. Теорія і практика формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів / Т.В.Симоненко. – Черкаси, 2006. – 328 с.
9. Шелехова Г. Зміст і структура оновленої програми з української мови для основної школи крізь призму сучасних підходів / Г.Т.Шелехова // Українська мова і література в школі. – 2013. – № 2. – С.60-64.

Стаття присвячена проблемі розвитку комунікативної компетентності студентів-філологів. У роботі розглянуто сутність понять «компетенція» та «компетентність», проаналізовано структуру та визначено основні напрями формування комунікативної компетентності студентів вищого педагогічного навчального закладу. Автором з'ясовано, що сформованість комунікативної компетентності є запорукою успішної професійної діяльності майбутніх словесників.

Ключові слова: компетентність, компетенція, комунікативна компетентність.

Статья посвящена проблеме развития коммуникативной компетентности студентов-филологов. В работе рассмотрены сущность понятия «компетенция» и «компетентность», проанализирована структура и определены основные направления формирования коммуникативной компетентности студентов высшего педагогического учебного заведения. Автором установлено, что сформированность коммуникативной компетентности является залогом успешной профессиональной деятельности будущих словесников.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, коммуникативная компетентность.

The article is devoted to a problem of communicative development of philology students. This article examines the nature and characteristics of the concepts of «competency», «competence», analyzes the structure and the main directions of communicative competence of students in higher educational institutions. The author has clarified that communicative competence's formation is pledge of successful work of future philologists.

Keywords: competence, competency, communicative competence.

УДК 316.444.5.001.86:378

Н.В. Латуша
м. Вінниця, Україна

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ: ОПЕРУВАННЯ ТЕРМІНАМИ, УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Вступ. Тенденції розвитку вищої освіти та створення єдиного європейського простору призводять до формування ринку праці з високими вимогами до професійної підготовки майбутніх спеціалістів. У нових соціально-економічних умовах передбачається високий рівень професійної мобільності майбутніх фахівців.

Нині тема професійної мобільності в педагогічних дослідженнях є досить актуальною. Актуальність насамперед пов'язана з соціальним замовленням, тому що сучасному роботодавцю потрібен спеціаліст, здатний до творчої праці, професійного розвитку та самовдосконалення, освоєння та впровадження освітніх технологій. Через це у педагогічному середовищі частіше постають конкретні завдання щодо підготовки майбутніх фахівців. Ставши професійно компетентними спеціалістами, студенти мають відрізнятися високим рівнем духовної культури, бути реально потрібними і конкурентоспроможними на ринку праці. Також мають бути готовими до свідомого й відповідального самовизначення, до професійного зростання, гнучкості мислення, толерантності та професійної мобільності в реалізації власних життєвих цілей.

Аналіз попередніх досліджень. Аналіз досліджень вказує на те, що проблема професійної мобільності не нова, проте ще донедавна вона була традиційним предметом дослідження